

Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren ZONDAG van vorige eeuw

door Xavier GEUSKENS

Van mijn vijfde tot mijn twintigste levensjaar ben ik iedere zondagnamiddag op bezoek geweest bij mijn grootouders van moederszijde, Meme en Pepe van de kaai.

Ik woonde toen op de derde verdieping van het huis nr. 56 in de H. Serruyslaan boven de verfwinkel van Charel Dekeyser.

Dat het een schilderszaak was, kon men van ver zien daar de eigenaar de muren geverfd had in grote vlakken en cirkels in de meest schreeuwende kleuren.

Mijn moeder en ik vertrokken omstreeks half drie in de namiddag.

Naast ons huis bevond zich toen een kantoor van de transportfirma Van Gend & Loos.

Telkens ik die naam las had ik een naar gevoel omdat de naam Gend met een d geschreven was in plaats van met een t.

Op de hoek van de H. Serruyslaan en de Jozef II straat bevond er zich een kleermakerszaak, De naam van de kleermaker zelf ben ik vergeten.

Na de hoek omgeslagen te hebben, ongeveer in de helft van het eerste huizenblok, was er een grote houten poort waarachter zich enkele garageboxen bevonden.

De conciërge woonde op het eerste verdiep boven de poort. Zij was de grootmoeder van één van mijn beste vrienden: Etienne Pannecoucke.

Hij woonde bij zijn grootmoeder, daar zijn ouders in Kongo verbleven in de plaats Aketi.

Bij één van hun bezoeken hadden zij een klein aapje meegebracht. Als wij de kans zagen, lieten wij het beestje schrikken zodat het met groot misbaar in de gordijnen vloog, tot ons groot jolijt maar niet van de grootmoeder.

Etienne is in het begin van de oorlog naar Engeland getrokken, hij is er ook getrouwd zodat ik hem nooit teruggezien heb.

Op de Z.O. hoek van de Jozef II straat en de Aartshertoginnestraat stond er een groot herenhuis. Het voetpad bestond uit grote tegels van ongeveer 50 cm. zijde, hetgeen ideaal was om er de krijtstrepen op te trekken voor het hinkelspel of als het seizoen er was, met de top te spelen.

Daar het aan de zonzijde lag, was het er ook altijd lekker warm, in tegenstelling met om de hoek waar er altijd een gure wind stond.

Wij werden er niet gestoord door de inwoners die wij sporadisch zagen in- en uitgaan, nooit reclameerden of ons wegjaagden.

Pal op de hoek stond er één van die afschuwelijke stalen gedrochten waar de telefoonkabels samenkwamen.

Op de N.O. hoek was de elektriciteitszaak van Hubrechsens. Er woonde daar een jongen van mijn ouderdom, waar ik eigenaardig genoeg, nooit geen contact mee gehad heb. Misschien was hij te braaf voor de straatbengels die wij waren..

Op de Z.W. hoek, diagonaal daar tegenover, stond een klein huisje met één verdiep, zoals er toen in Oostende heel veel voorkwamen. In dit huisje was er merkwaardig genoeg eveneens een elektriciteitszaak gevestigd.

De man was een Brusselaar, Delvigne genaamd. Hij kende of wilde geen woord Vlaams spreken. Er waren drie kinderen. De jongste Charles was van mijn ouderdom, dan was er één, enkele jaren ouder, die Aimable heette en dan nog een oudere zuster. In het begin ging ik de jongste zoon soms halen om te spelen maar dat heb ik niet lang volgehouden want de vader blafte mij altijd aan omdat ik geen Frans sprak.

Op de N.W. hoek was er een café. De dubbele ingangdeur was twee treden boven het voetpad. Die twee treden bestonden uit ijzeren staven. Het gebeurde wel eens, als het geregend had en de staven glad waren, dat een drinkebroer op zijn kloefen uitgleded en met grote vloeken tegen de dek ging.

Naast Delvigne stond er een werkmanshuis met twee verdiepingen. Daar woonde eveneens een goede vriend van mij: Gaston Vanhoren. Hij woonde daar bij zijn tante, maar de reden daarvan heb ik nooit geweten..

Op de Z.O. hoek van de Sint-Paulusstraat stond weer een van die kleine huisjes. Waar een vrouwtje, "Leinietje" genaamd, een spekkenwinkel uitbaatte waar alle kinderen van de buurt zich gingen bevoorraden.

Soms gingen wij met vier, vijf tezamen binnen en terwijl één iets kocht, graaiden de anderen ongezien in de bokalen en fruitmanden. Wij dachten er niet aan dat wij het vrouwtje benadeelden. Het ging meer om het durven als om de winst. Op de hoek tegenover was de kruidenierswinkel van Delanghe. Het is merkwaardig hoeveel kruidenierswinkels en cafés er toen waren. Daar wij bij mij thuis alles in de Coö kochten, kwam ik daar maar zelden.

Achter in de winkel stond de petroleumton naast de aardappelbak. Mosterd en perensiroop werden met een houten lepel op een stuk bruin papier gekwakt. Problemen met te veel verpakkingsafval waren er toen nog niet.

Naast "Leinietje" stond een burgerhuis, daar woonde een jongen van mijn ouderdom die toendertijd gestorven is van een hersenvliesontsteking. Toevallig was die jongen altijd de eerste van zijn klas, zodat wij snel het verband legden en het voornemen namen onze hersencellen niet te zeer onder druk te zetten.

Enkele huizen verder was er een bakkerij en daartegenover was de stovenwinkel van Lescrauwaet. Als ik het goed voorheb, is die man rond die tijd gestorven. Enkele huizen verder was opnieuw een specerijenwinkel.

De ingangdeur was drie treden hoog. Boven de deur prijkte er een plaasteren kat in een nis. De winkel werd dan ook "In de katten" genaamd. De bazin was een weduwe met een zoon. De mensen vertelden dat die zoon een zonderling was want hij schreef gedichten. Jaren later ben ik te weten gekomen dat die zonderling Karel Jonckheere was.

Op de Z.W. Hoek van de Sint-Paulusstraat lag de slagerswinkel van Vancraeynest.

Zoals in alle slagerswinkels van toen was de vloer bestrooid met zaagmeel om het bloed op te nemen

Achter het uitstalraam waren er dikke ijzeren staven van de grond tot aan het plafond en ze waren bloedrood geverfd.

Binnenin de winkel hingen de rundskwartieren en de halve varkens aan zware haken.

Mijn grootmoeder vertelde mij dat er verscheidene broers waren, allemaal beenhouwers, en dat ze allen Bijbelse namen hadden die uitgingen op el zoals Daniël, Rafaël, Ismaël.

Tegenover de slagerij op de Z.O. hoek was er een café. Het bijzondere aan deze herberg was het feit dat de bazin doofstom was. 's Zomers als de deur openstond, kon men haar met grote gebaren zien converseren met de klanten. Wanneer onze belangstelling een beetje te lang duurde werden wij beloond met een pint verschaald bier in "uze mule".

Diagonaal daar tegenover op de N.W. hoek was er weer een café, donkerbruin en oker geverfd.. Verderop, het laatste huis vóór de lijnbaanstraat "het liemberstratje", was er een textielzaak.

Wanneer carnaval in zicht kwam, werd het uitstalraam omgetoverd en volgestouwd met allerhande maskers, van Laurel en Hardy over paarde-, varkens- en koeiekoppen tot Frankenstein en Napoleon.

Op de Z.W. hoek van de St. Paulus- en de Kapellestraat was er een charcuterie.

De specialiteit was een leverworst die er onooglijk uitzag, grijs van kleur met groenachtige luchtbelgaatjes, maar buitengewoon lekker.

Daartegenover was de boekwinkel van Devriendt. 's Winters, als wij 's avonds niet wisten wat gedaan, gingen wij vóór het verlichte uitstalraam staan, één noemde de titel van een boek en de anderen moesten om het snelst vinden waar het boek stond.

Dit was onze eerste kennismaking met de literatuur.

Op onze wekelijkse tocht naar de kaai kwamen mijn moeder en ik nu aan de Peperbusse waar in het vagevuur onder de calvarieberg de zieltjes hun armen smekend in de lucht staken.

Toen ik klein was, liet mijn moeder niet na er mij op te wijzen wat er gebeurde met kinderen die niet wilden "lusteren". Daarna kwamen wij aan het driehoekig pleintje dat nu het Pauluspleintje heet. Onderaan de helling riskeerde ik het soms om mijn moeder mij te laten dragen, wat sporadisch wel eens lukte.

Boven gekomen stonden wij plotseling in een heel andere wereld. Recht vóór ons lag de ronde vismijn, "de cierk". Links op de kaai stonden de spoorwagens geladen met vis, klaar om 's maandags te vertrekken. In het dok lagen de kleine vissersboten waarvan er vele nog zeilen hadden. De huizen langs de kaai waren allemaal woonhuizen uitgenomen twee cafés:

Eén bij "Roste Nette" de andere tussen de Sint-Paulusstraat en de Sint-Franciscusstraat "Bij Tibbe". Bij Tibbe woonde er een klasgenoot van mij. Later in de oorlog is hij doodgeschoten door een Duitse patrouille.

Mijn grootouders woonden boven "Roste Nette". Naast de cafédeur was er een deur voor de bewoners

Zolang ik daar gekomen ben klemde de deur zodat bij een te bruusk openen men er met zijn gezicht tegen bonsde.

Daar het zondag was, was er overal wit zand gestrooid. Dit bleef aan de schoenzolen plakken, zodanig dat ik een paar keer op de uitgesleten traptreden naar beneden gedonderd ben.

Mijn grootouders betrokken drie kamers en een piepklein keukentje op de eerste verdieping.

Het was waarschijnlijk van heel Oostende het huis waar het het meest naar vis rook.

Vóór op de kaai stonden de geladen spoorwagens waar het smeltwater uit lekte en achter het huis lag de haringrokerij van Rau.

Een kamer was voor de twee zonen die nog thuis waren. Eén was de “beste kamer” waar nooit iemand binnen kwam en de derde was de woonkamer. Er stond ook een hoog bed in, de bovenkant van de matras was wel anderhalve meter boven de vloer. Aan de hoofdkant waren een aantal kussens aangebracht zodat mijn grootouders bijna al zittend sliepen. Dat was opdat het bloed niet teveel naar het hoofd zou gaan.

Aan de straatzijde waren er twee vensters, tegen de muur tussen de vensters stond de tafel zodat men aan de tafel zittend naar buiten kon kijken. Hetgeen essentieel was op de kaai. Radio of T.V. waren er niet en daar mijn grootouders niet “geleerd” waren, was er ook geen krant. Op iedere vensterbank lag een dik kussen zodat men konfortabel kon leunen om te zien wat er buiten gebeurde. 's Zomers stonden er op de kade rekken waar de vis te drogen hing. Her en der zaten er vissersvrouwen korren te breien. Al die mensen die op de kade zaten of voorbij gingen, waren bekenden zodat er onderwerpen genoeg waren voor commentaar.

's Winters zag men de mannen die de treinwagens laadden in het vale licht van de gaslantarens. In de sprottijd was het mooi om zien hoe ze de stroom zilveren visjes van de ene benne in de andere lieten glijden.

De ene Zondag aten wij 's namiddags om 4 uur garnaal, de andere Zondag een vette schulle of totten en daarna koekestutten

Na het eten werd er gebabbeld. Mijn grootvader werkte in die tijd aan de opruiming van de “Vindictive” wat een interessant onderwerp was. Menige keer werd er verteld over de belevenissen van de familie in Engeland gedurende de eerste wereldoorlog.

Nu en dan werd de grammofoon boven gehaald, van het repertorium herinner ik mij enkel dat er walsen van Strauss waren, enkele Engelse liedjes en eigenaardig genoeg het Russische volksliedje “Zwarte Ogen”. Daar ik altijd veel gehouden heb van volksmuziek had dit laatste mijn voorkeur.

Het doosje met de naalden werd heel voorzichtig behandeld. Het was dan ook een drama als ik het eens onvoorzien van de tafel stootte.

Af en toe gingen wij een pint drinken in het café beneden. Ook daar was er 's Zondags wit zand gestrooid en de spuugbakken stonden naast de tafels. Als een klant per ongeluk een klakke speeksel naast de spuugbak mikte klonk het kwaad van achter de toog “Ei gin ogen in je kop te”

Aan de muren hingen er taferelen uit de walvisvaart. Hetgeen mij meest fascineerde, was een prent waar een walvis met een slag van zijn staart een sloep de lucht injoeg en waar men de roeiers en hun roeipanen in de lucht zag dwarrelen.

Rond halftien gingen wij dan naar huis. Op de hoek van het vissersplein, "de zwienemart", was er een spekkenwinkel. De specialiteit waren "Brugse spekken" Deze waren ongeveer anderhalve cm. in het vierkant en naar boven toe gewelfd. De buitenkant was heel hard en binnenin zat er een soort honingstroop.

Dan gingen wij het plein naar beneden langs de stoffenwinkel "Het blauw kasteel"

Langs de Bonenstraat waar mijn moeder geboren was tot aan de danszaal "'t Keuntje"; mijn moeder noemde dit "Bij Swansels"

Er waren jonge mannen bij die vonden dat het geen Zondag geweest was als ze niet twee of drie keer gevochten hadden.

Telkens de deur van "'t Keuntje" open vloog waaide er een golf muziek naar buiten.

Als er dan toevallig een Engelse wals gespeeld werd zag men de koppeltjes ritmisch op en neer deinen.

Dit Clair-Obscur is voor mij altijd één van de markantste herinneringen uit mijn jeugd gebleven. De fel verlichte danszaal, de Rosten achter zijn dampende frietketels verlicht door twee acetyleen lampen. Daarachter het zwarte gat van de vismarkt waar alleen ver weg tegen de achterstemuur een twinklend lichtje te zien was voor een Kruislieveheer in een glazen kast..

Het geeft een eigenaardig gevoel te bedenken dat die jongens en meisjes die toen op de drempel van het leven stonden, nu ofwel gestorven ofwel 90 jaar oud zijn.

Zo werd het, toen ik nog klein was, hoog tijd om naar huis te gaan. Anders kwam de straatnaaier of wat nog erger was "De Waternekke", één of ander verschrikkelijk zeemonster.

Zo eindigde de zondag met in het heel verre verschiet de volgende Zondag met hetzelfde ritueel.

Nog het Beeld van Paster Pype.

door **Freddy Dufait**

In zijn artikel in het februarinummer De Plate over het beeld van Paster Pype, inzake aanpassing in het rondom zichtbaar maken van het beeld, schrijft Nationaal Aalmoezenier Dirk Demaeght : "Of de heer Boury het kappen heeft uitgevoerd, of indien hij het in onderaanneming gaf aan een zekere Paul Perneel (°1954), zoals Wikipedia vermeldt, weet ik niet met zekerheid."

Ondanks de vermelding "Paul Perneel herwerkte het in 1988" in het boekje 'Oostende , stad in zicht' en op het bordje bij het standbeeld, is hij het niet zeker, en daarin heeft hij gelijk, wat ik ook altijd beaamde en zelfs reeds had meegedeeld voor verandering.

Volgend relaas na opzoekingen bij dhr. Roland Boury en kunstenaar Paul Perneel bracht voort:

"De rug van het beeld moest worden aangepast. Men deed beroep op kunstenaar August Michiels , die wegens veel werk dit niet kon uitvoeren. Op zoek naar een steenkapper kwam men door volksvertegenwoordiger Dries Claeys terecht bij Roland Boury, vooral bekend voor zijn arduin-en marmarbedrijf in zijn atelier en werkplaatsen in de Stuiverstraat. Het beeld werd naar daar overgebracht voor bijwerking van een rugmanteltje, in de volksmond genoemd 'een kontekletser'.